

պիտի գտնան հոգեւոյն բարձրութիւնը և վսեմութիւնը, բարոյակեանքին կարեւորութիւնը, գարատան առողջարանական կանոններու օգտակարութիւնը: Բայց մտաւորական այս օգուտն վայելելու համար, կամ այն է որ ընդարկեալն ամէն ուսուցչաց և ուսանողաց ձեռքն ըլլալու է և կամ եթէ ոչ այլք՝ գոնէ դպրոցական դասագրոց ծաւալելն նոյն ինքն « Իւրական » ի սրբազին Պ. Ս. Գաւթեան մի մի հատորի մէջ հաւաքէ: այն դասախօսութիւնները, և ներկայացնէ հասարակութեան, և այդ գործը ըստ մեր համեստ կարծեաց, ունի թէ իր շահն, պատիւն և թէ փառքն:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

ԵԹՈՅ ՄՏՔԵՐ. — Ռուսահայը շատ անգամ առիթ կ'ունենան Պրոյտը հայերը նախասիրելու Հոս հոս անուանելով զանոնք, և որդէն ամենեւին անոնց մտաւորական և անտեսական կարողութեանց վրայ համարմունք չունին. բայց գործն որոշ կը ցուցնէ, որ իջրահայն այսօր աւելի մի հաստատ գաղափարով կը գործէ, քան թէ ռուսահայը: Տարագ շարաթաթերթը Գ. Առաքելեանի մի բարեբարական դործն քննադատելով, մեզ առիթ կու տայ այս խորհրդածութիւնն կատարելու: Ռուսահայ հասարակութիւնը ունի իր մէջ շատ վերին աստիճանի հարուստ ընտանիքներ, և կրնանք ըսել թէ անոնց մեծ մասը միշտ պատրաստ են իրենց ազգին օգտակար ըլլալ բարեբարական մի որեւիցէ գործով. բայց կը շփոթին իրենց ձեռնարկին մէջ. հազարներով ուսպիւններ կը կտակեն կամ ճեմարանական մը կը ուսանող մը որդեգրելու և կամ աննշան վարժարան մը հաստատելու: Խոշոր կտակներ կը թողուն փոքրիկ արդիւնք մը ստանալու պայմանաւ: Գ. Առաքելեան այս օրերս Եւրեկեաց կուզէ օգտակար ըլլալ նոյն տեղւոյ մէջ հաստատելով մի վարժարան, և ասոր համար հարիւր քսան հազար ռուբլի կը կտակէ. որոշման է այսպէս գործելու և կը գործէ: Բայց Տարագի քննադատը կը գրէ.

« Միթէ աւելի նպատակայ որմար չէր լինել, որ զգործի տեղ թատրոն կառուցանէին և նոյն լինին թեմ. դպրանոցի »:

Հոս զգալի կ'ըլլայ ասոնց մտքի շփոթութիւնը: Մին ահագին ստակ կը կտակէ վարժարան մը հաստատելու, իսկ միւսն լաւ կը համարի փոխան վարժարանի թատրոն!! մը հաստատել. բայց մեզ թոյլ տրուի ըսելու, որ միթէ լաւ չէր լինէր եթէ ռուսահայ հասարակները կտակ մը կտարարէին ասալ, մի

քիչ մտածէին թէ ինչպէս կարելի է արդեւնաւոր ընել այդ իրենց կատարած բարեգործութիւնը, միթէ լաւ չէր լինէր՝ եթէ ամէն մի միլիոնատէր հարուստ շննգուցեալ Սանասարեանի զաղափարին հետեւէր. ինչո՞ւ ապարդիւն վատնուի բարեգործաց ստակներն և ազգն անոր օգուտ մը և բարիք մը չի տեսնէ: Շատ խելացի է Մասիսի արդի խմբագրապետ Տ. Արփիարեանի հետեւեալ տողերն.

« Աշա Մկրտի: Սանասարեանը ոչ միայն բարեք ընել ուզեց, այլ զիտցաւ նաեւ թէ ինչպէս պէտք է ընել բարիքը որ չի կորսուի: Այս կրկնակ ըմբռնումին մէջ կը կայանայ իր արժանիքը: Մէկը առանց միւսին՝ թերի պիտի մնար, իր կտակը՝ վստահելի ձեռքերու յանձնուած՝ չեղաւ այն ձեռնակոյտը որ արեւելի առաջին հառադայթներէն կը հալի, այլ այն որ՝ ժամանակին թաւալու մեքերուն հետ կը ստուաւ. ըսնայ ու կ'ամրապնդուի »:

Ուրեմն ամէն մի բարեգործ անձանց՝ հայ մամուլը հասարակաց բերնէն կու տայ պէտք եղած յարգն ու պատիւը. բայց միայն կը խնդրէ որ, անոնք գիտնան իրենց քրտինքով վստահեցած հարստութիւնը արդիւնաւոր ընել: Եւ այս է մամուլին պահանջածը:

Հ. Ս. ԵՐԵՄԵԱՆ

ԳԵՂԵՑԿԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Շար. տես յէջ 223)

Մ Ա Ս Ն Բ

Ա Ր Ո Ւ Ե Ս Տ Ը

ԳԼ. Ա. Առաջին խրտմունքն արուեստագիտական զգացման:

1. Կենաց ամէն երեւոյթը երկու աղբրոց վերագրելի են՝ սգի և նիւթ: Սակայն ասոնց իւրաքանչիւրին արդիւնք որոշ կերպով չեն զանազանուիր՝ որով հարկ կ'ըլլայ գործակա նապէս իրեն հրորոգ աղբիւր մը նկատել ասոնց երկուքին բաղադրութիւնը: Որ և է կարեւորութիւն ունեցող մտածութեան նիւթերը՝ այս երեքին հետ ալ աղբիւր մ'ունին: Բայց առաջնայն կը վերաբերենք մանաւանդ

կրօնական զգացումը, երկրորդին՝ գիտութիւնը, և երրորդին՝ արուեստը՝ որոյ երեւոյթը առհասարակ կհնաց երեւոյթներուն պատասխանելուն՝ ամենքն ալ մարդուն կը պատկանին իրրեւ տէր մտաց՝ որ ոգեկան կարողութեանց մարմնացումն է քննարկեմն՝ որ նիւթին մարմնացումն է, և վերջապէս մտաց և բնութեան քաղաքութիւնն մը ծագող արտադրութեան։ Այս վերջնայն մէջն է մտնաւոր որ արհեստն՝ իւր արհեստ՝ կը գտնէ իւր ամբողջ նկարագիրը։

2. Բայց որովհետեւ վերջապէս արտադրութիւնը մարդէն և բնութենէն միանգամայն յառաջ եկող արդեանց մէկ բաղադրութիւն է՝ հարկ կ'ըլլայ մինչեւ աստիճան մը ի նկատի առնել թէ ինչ չափով կը գործէ այս երկաթանիւրին ալ ազդեցութիւնը. արդարեւ գեղեցկագիտական երկ մը կամ մեր մտածութիւններն ու ներքին զգացումները՝ կամ արտաքին բնութեան երեւոյթներն ու կարգադրութիւնները կը պատկերէ ինչ չափով և ինչ լուսով որ զանոնք կը տեսնենք և կ'ըմբռնենք։

3. Բայց ինչէն հարկ կ'ըլլայ որ արուեստին մէջ՝ իրենց աղբիւրը մտաց մէջ գտնող բաները միանան կամ լծորդուին իրենց ծագումը նիւթին մէջ գտնող բաներուն հետ։ Պատճառն յայտնի է։ Մարդ ընկերական է և կը սիրէ հաղորդել այլոց իւր մտաւորական յղացմանց արդիւնքն։ Բայց այդ մտածութիւնը ինքնին անտեսանելի և անխելի են՝ և այլք կրնան անոնց հաղորդ ըլլալ միայն իրենց լսողութեան կամ տեսութեան նիւթական գործարաններով։ Ուստի պէտք կը զգանք զանոնք ըստ բաւականի նիւթով գեղեցնաւորելու մեր փափագած արդիւնքը գործելու համար. արդ այս նիւթը կը գտնենք միայն «արտաքին աշխարհ» կոչածնունտ մէջ։

4. Մարդ կը լսէ ջրերէն՝ անտառներէն՝ գազաններէն՝ թռչուններէն և հուսկ ուրեմն իրմէ և իւր նմաններէն ճիշդ ձայները, և օժտեալ ըլլալով նմանողութեան և անդադարձութեան կարողութեամբը՝ կը սկսի իւր նմանեաց հետ գործածել՝ իրրեւ բաձ՝ քանի մը ձայներ որոց մէջ մարմնացած են այն մտածմունքը զոր իւրաքանչիւր ձայն՝ ըստ

իւր բնութեան՝ իրեն ազգած էր։ Հետզհետէ կը զիտէ որ բառերով նշանակուած առարկայից ոմանց մէջ առնչութիւններ կան, և տեսակ մը շղթայի կամ բաղադրութեան սկզբունքի համաձայն՝ զանոնք կը բարդէ, և կը յերիւրէ՝ քաղկաստաքած՝ ձերբակալ՝ ոչոքեցիրի պէս բացատրութիւններ, և ուր ուրեմն իւր գործածած բառերը քերականութիւն կը համախմբէ կը պատուարէ և կը ճշդէ։ Այս գործողութիւնը դարեր տեսելով, զինք կարող կ'ընէ իւր մտաւոր յղացմունքը նախ հետզհետէ աւելի ամբողջութեամբ՝ և ապա իրենց ամեն երանդներով բացատրելու։

5. Գարձեալ բնութեան մէջ ձեւեր կը տեսնու, որոնք թէ՛ միայնակ, թէ՛ իրարու խառն՝ բնականապէս իրեն յղացումներ կ'ազդեն, և առ տակաւ խելամուտ կ'ըլլայ թէ՛ այդ տեսանելի ձեւերն ալ՝ նոյն շղթայի կամ բաղադրութեան օրինոք՝ կրնան ամբողջովին կամ մասամբ նմանուելով՝ ներկայացնել իւր նմանեաց նոյն յղացումները զոր իրեն թէ՛ լսողիցին. ուստի անհարձ ուրուագծեր կամ շէնքերէ սկսելով, և հետզհետէ բարձրանալով զաղափարագիր կամ սրբագիր ստանդարտ և զրուագաւոր զարդերու՝ կը հասնի նկարչութեան, քանդակագործութեան և ճարտարապետութեան։

6. Մարդկային բնագոյմունք իրենց նպատակին հասնելու համար, իւր սրտին մէջ անընդհատ կը գործեն՝ ի սկզբան շատ հետեւակ փորձերով իրենց ներքին ճգունքը յայտնելով։ Հէրպերթ Մաքսնոր խաղերու վրայ խօսելով՝ գիտել կու տայ թէ, խաղը արհեստական (artificiel) հրահանգ մ'է այն կարողութեանց, որ առ ի չզայէ իրենց բնիկ հրահանգներուն՝ այնչափ լի թմայաղուն են, որ դիւր և սեփփ գտնելու համար, իրական գործոց տեղ կ'եկեղալ գործերու մէջ կը զեղուն, շուններն և ուրիշ գիշատիչ կենդանիներն անվերջ կերպով կը ցուցնեն մեզ որ իրենց խաղերը կերպարանեալ որս և կերպարանեալ կոկոններ են։ Նոյնն է մարդկային էական համար։ Մահական խաղալիքը՝ պանդուկատանքնոյն հազցնել՝ իրարու այցելութեան տարբերակներով կամ թէ՛ հրամայելով՝ իրենցմէ մեծերուն գործունէութեան

մէկ մանրանկարն են : Պատանեկան զբօսանք՝ իրարու ետեւ վազելը, իրարու հետ մրցելը, զերի բռնելը՝ յայտնապէս կը զուհացնեն՝ մասամբ՝ աւարառութեան բնազդունները : Բարձրագոյն՝ բայց նուազ էական կարողութիւնները, իսկապէս նաեւ ստորնագոյն բայց աւելի էական կարողութիւնները՝ այսպէսով գործունէութիւններ կը գտնեն՝ որոնք կը կատարուին իրենց պատճառած անմիջական զոհուակութեան համար՝ առանց անպահայտի շահ մը բնութելու : և գեղեցկագիտական արտայայտութիւնը առանց նմանող բարձրագոյն կարողութեանց կ'ընձեռնեն այն գոյացական (substantiel) գործունէութիւնները՝ ինչպէս խաղերը կ'ընձեռնեն զանազան աւելի ստորին կորողութեանց : (Մկրտունք Հոգեբանութեան) :

Բայց ինչ աստիարէզ հարկ եղաւ մարդկութեան կտրել անցնիլ և ինչպիսի տատամսութեամբք և ճգամբք տարուբերիլ այդ նախնական խակ փորձերէն հասնելու համար իրափայլի մը, քանի դարաւոր թոթովանք կանխած են իլիականին յղացումը :

7. Որչափ ալ արուեստից կատարելագործութիւնը դարերու կարօտ եղած է՝ առանց ծագումն անմիջական է : Արդարեւ դիտել հարկ է թէ անոնց բացատրութիւնը սովորական ամենօրեայ բացատրութեան եղանակներէն այնու կը տարբերի որ անոնք չեն գործածուիր (կամ այլ եւս չեն գործածուիր) բացատրութեան համար միայն : Մարդ կը խօսի կամ կը սուլէ բնական պիտոյք մը կատարելով, ներքին մէկ զրկման մը զուհացման համար : Միայն երբ իւր սուլելու ձեւին մէջ՝ գեղեցիկանք մը՝ կամ ելեւիլ մը կամ այլ որպիսութիւն մը իւր ուշադրութիւնը հրաւիրէ՝ նա կը սկսի փորձել հաճոյքի մի համար խաղալ՝ և այնու երաժշտի մը հնարաւորութիւններն զարգացնել : Նիւթական օրինակաւ մը բացատրենք մեր միտքը : Կայ ուտել մը որ քաղցն անցընելու համար է : Կայ փափկակեր ընտրութիւն

մ'ալ որ խոհարարական արուեստին ծնունդ տուած է : Նմանապէս խօսելու ատեն երբ խօսելու եղանակաւորութիւն մը՝ ինչպէս փոխաբերութիւնք, նմանութիւնք, նմանաձայնութիւնք և այլն, իւր ուշադրութիւնը գրաւեն և կը սկսի անոնց գործադրութիւնը փորձել, այն ատեն կը սկսի նաեւ քանակաւորութիւն մը հնարաւորութիւններն զարգացնել : Նոյնը գիտնալու է նկարչութեան քանակաւորութիւնութեան և ճարտարագիտութեան համար ալ :

8. Այսպէս ահա արուեստական գործին աղբիւրը մտաց մէջ է և բնութենէ առնուած ձեւերը զայն կազմող տարերք են : Իսկ զանոնք արտայայտելու եղանակն՝ արուեստ կը կոչուի : Սակայն որչափ զարմանալի կարողութեամբք օժտուած է մարդ, և ինչպիսի բաւուր կը յաջողի արուեստն իւր լուսաւոր հրաշակներսնոր կազմակերպել : Չոր օրինակ ձայնի նկատմամբ բնութիւնը մեզ զանազան արդիւնքներ կ'ընձեռնէ՝ անտառներուն խօշիւնը, ծովերուն մոռուչը, գազանաց զանազան աղաղակները, մարդուն ծիծաղն ու բարբառը : Չանոնք դարերով որոնալով արուեստը յառաջ կը բերէ Պէթովի մը «սոֆոնիք» (symphonie), կամ Շէքսպիրի մը Համլէթը կամ Հիւկոյի մը Նոյր Տամ որ Բարին :

Տեսութեան նկատմամբ ալ բնութիւնը մեզ ձեւեր կ'ընձեռնէ, ինչպէս ամպերուն՝ ձորերուն՝ մտակներուն՝ ծառերուն՝ ծաղիկներուն՝ կենդանիներուն և մարդկանց : Գարեբով առանց ապագաների ընդունելն յետադիւր, մարդ կը հասնի կերտելու Պլլլլտերի Ապուլոնը կամ Ալհամբայի պալատը :

9. Արուեստի զարգացման մէջ նոյն յառաջատուութիւնը կը նշմարենք ինչ որ կայ բնութեան մէջ : Դեռ անբնականի երկրին վրայ բոլորեցեայ զոնտ զգայութած է վիթխարի լեռնազոտիներ, և հազիւ քիչ մը հանդարտելով ծնունդ տուած է անհեղեղ գազաններու որոց մէկ խոռն նշխարք են փիղն ու կէտը, և ընդարձակ անտառներ, որոց ածխաջուր և կոճղերը անսպառելի նիւթ կը մատակարարեն մարդկային գործունէութեան : Այդ գոյացութիւնը իւր կենսայիւղ աշխուժին հետեւանք էին : Նոյնը կը տեսնենք մարդ-

1 Ընտրականութեան տիեզերական օրէնքը չ'առ իւր մեծ դերը կը կատարէ :

կային զործոց մէջ. հնազոյն շէնքերը նշա-
նաւոր են իրենց զանգուածով և ամրութեամբ,
լեռնակուտակ բուրգեր, հողաշէն տաճարք,
քաղաքանման ապարանք:

10. Բայց ինչ ոճով արդեօք արուեստը
կը հասնի այս արդիւնքներ արտադրելու և
բարեփոխելու: Առ այս նախնական արուես-
տաւորը համեմատած են երախային՝ այն
պահուն՝ յորում ականջներն ու աչքը կը
բանայ իրեն շրջակայ աշխարհ ըմբռնելու
համար: Անպատին այն հասակէն՝ յորում կը
սկսի դիտել՝ խորհիլ և գործել, իւր այս զգա-
լիք իրեն նիւթեր կը մատակարարեն, ճանչնա-
լու եղելութիւններ, ըմբռնելու, գործածելու՝
առարկաներ՝ գործիքներ:

11. Բայց մանկական առաջին ակնարկին
տու՛ն ամէն ինչ խառնիխառն է. Հետզհետէ
այս խառնակութենէ զուրս կը ծագեն ուրոյն
առարկաներն՝ զորս ուրիշներու հետ կը հա-
մեմատէ և ուրիշներէն կը տարբերէ. յետոյ
կը նշմարէ որ ան առարկաներէն ոմանք ի-
րարու համանման են, այլք զատ խումբեր
կը կազմեն. այսպէսով գանձեր կը գասա-
կարգէ և մէն մի խմբին անուն մը կու տայ:
Երբ իւրաքանչիւր զասակարգն իրեն յատուկ
ստորոգիքօք զանազանէ, զոր օրինակ խա-
շինքը ձեւերն կամ թուշները օրնուններէն՝
կենդանաբանութեան առաջին տարբեր կազ-
մուած կը գանուին, և այս զիտութիւնը
հետզհետէ պիտի աճի նոյն ոճով: Ասկէ կը
հետեւի թէ մարդ ոչ միայն իւր ամբողջ
գիտելիքը՝ այլ և իւր յղացմունքն և անոնց
գործադրութիւնը թէ՛ բնական թէ՛ հոգեբա-
նական գիտութեանց մէջ՝ կը պարտի հա-
մանմանքն և զասակարգելու օրինաց: Նոյն
սկզբունքն իւր գործադրութիւնը կը գտնէ
գեղարուեստից մէջ. բնագէտը ֆիզիզական
բնութեան ենթարկուած երեւութից օրէնքնե-
րուն վրայ հաստատուած արդիւնքները կը
զասակարգէ, ինչպէս հոգեբանը հոգեկան ե-
րեւութից տակ գործող օրինաց վրայ հիմ-
նուած արդիւնքները: Ասանց այսպիսի զա-
ստադրութեան՝ բնութեան մեջ մատակարա-
րած նիւթերէն ոչ մէկ արդիւնաւոր գործա-
ծութիւն մը կրնայ ըլլալ: Առ այս ի նկատի
առնել պէտք է թէ երեւոյթներն ինչպէս ար-

տադրուած են մարդէն զուրս եղող աշխար-
հի մէջ, և թէ ինչպէս կ'ազդեն իւր մէջ
գտնուող մտքին վրայ որպէս զի կարենայ
լաւ ճանչնալ՝ լաւ ըմբռնել և լաւ արտայայտել:

12. Բայց արուեստին նպատակն արդեօք
բնութիւնն ընդօրինակել է կամ թէ արդեօք
ամէն արուեստագիտական արտադրութիւնը
իրենց նախնական տիպարն տեսանելի բնու-
թեան մէջ գտած են: Կը պատասխանենք
որ զասակարգութեան ոգին անհրաժեշտ է
թէ ուղղակի բնութենէն եղած ընդօրինակու-
թեանցը թէ ինքնաստեղծութեանց մէջ:

Օրինակաւ մը մեր խօսքը բացատրենք:
Ենթադրենք որ պարսիզպան մը ազգի ազգի
վարդեր ունենալով՝ գանձեր խումբ խումբ գա-
սաւորէ. բնական է որ այսպէսով այն ծաղ-
կին մէկ ընդհանուր գաղափարը պիտի ստա-
նայ: Ենթադրենք հիմայ որ ինչ ալ արուես-
տական կերպով մ'աշխատի միակ վարդ
մ'արտադրելու որ իւր այն ստացած գա-
ղափարը մարմնացնէ: Անշուշտ այս վարդը
պիտի նմանի իւր մտքին մասնաւորապէս
նեղակայ եղող վարդի մը. բայց հաւանօրէն՝
որովհետեւ գործի շսկսած՝ անիկայ վարդերու
վրայ բնականօրէն գաղափար մը ստացեր էր՝
իւր արտադրութիւնը երեւան պիտի հանէ
քանի մը վարդային յատկութիւններ որոցմէ
զուրկ է իւր առջեւ գտնուած օրինակը և զոր
այլք իրեն ազգած են: Ըսել է թէ որովհե-
տեւ իւր ընդհանուր ըմբռնումը զասակար-
գութենէ յառաջ եկած և անիկայ նմանու-
գութենէ աւելի բան մը կ'ընէ մէկ վարդի
օրինակութիւն եղող վարդին մէջ՝ շատ մը
վարդերն ազգուած գաղափարները կ'ամ-
փօփէ:

13. Նոյն սկզբունքը արուեստին ամէն
գործունէութեանց կը պատկանի: Երբ մարդ
վէպ մը գրէ կամ պատկեր մը նկարէ՝ տաս-
նին ինն անգամ ճիշդ որ ստորճան ինք
գիտած ու զասակարգած է նմանօրինակ
ղէպքեր կամ տեսարաններ՝ այն աստիճա-
նաւ ալ իւր արտադրութեանց վրայ պիտի
աւելցնէ իր մտածութեան կամ ընդհանրա-
ցուցման արդիւնքները: Շէյքսպիրի խաղե-
րուն նիւթերը մեծաւ մասամբ ծանօթ մա-
տենագիրներէ քաղուած են բայց այս հզօր

Հանձնարը զանոնք մտացուած Հանձնով՝ ան-
մահացնելու Համար՝ իւր անձնական դիտո-
ղութեամբք և արուեստագիտական ոգւով
ողեւորած է:

Ծարայարեղի

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԷՋԻՐ՝

ԳԻՐԹ ՄԸ ՇԱՐԱԴՐԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿ

ՔԱՂԱՓԱՐՆԵՐՈՒ ՄԵՋԷՆ՝ որ կ'անցնին
շարունակ ձեր մտքէն՝ առանց Հոն կանգ առ-
նելու, ինչպէս զբաղուած մարդիկներ Հրաւ-
պարակ մը, մէկը կանգ կ'առնէ, ու զուր
կ'ըսէք — Այս է. — վայրկեանական սիրա-
հարուելու մը պէս է: Առաջին ափնարիկն
անոր մէջ կը տեսնէք զեղեցկութիւն մը և
չբեկութիւն մը, որուն առջեւ կը մթափն
բոյրոյ միւսները, որ զձեզ նոր փորձեցին:
Ասիկա անշուշտ ամենէ արեւմտեան է ձեր
սիրոյն, նախատահմանուած զաղափարն է,
որուն կը սպասէք առանց զայն ճանչնալու
և զոր կը սիրէք անգիտակցաբար, անոր
սպասելէ առաջ ալ: Ասիկա՝ որ ծածկուած,
ձեզի ուրիշ Հարիւրներ մերժել տուաւ, լա-
ւաղայն բարեբաղդութեան մը անորոշ յուսով:
Ի՞նչ ուրախութեամբ իրեն Հետ կը Հրճուիք:
Ահաւասիկ վերջապէս բարեկամուհին, ա-
հաւասիկ կեանքի Համար նպատակ մը,
սպահովուած առօրի մը, առնական զործու-
նէութեան և կրքի թերեւս շատ տարիներ,
որու միջոց պիտի կրնաք ըսել Հպարտու-
թեամբ ձեր Հայրենիքին: — Սպասէ՛, ես
ալ կ'աշխատեմ՝ քեզ Համար, գեղեցկութեան

և մտածումի զործ մը կ'ընեմ՝ որ պիտի
Հատուցանէ քեզ իմ որդիական և քաղա-
քացիական պարտքս. ունիմ և կը յղկեմ՝
զուհար մը որ պիտի փայլի թերեւս օր մը
բու թագիկ վրայ: — Այսու Հանդերձ, զեռ
տարակոյրը զձեզ կը պաշարէ: Եւ եթէ կեղծ
գոհար մ'ըլլայ: Առաջ, ուրիշ զաղափարներ
զձեզ պիտեցնին ինչպէս ներկայս զձեզ կը
դիտէ. միւսներուն Համար ալ բսինք: —
Ասիկա է: — Բայց յետոյ աւելցւցինք: —
Սխալք եմ. ու թողոցք որ ան խոյ տայ
և խոսնուի արդէն անաքաներուն ամբոխին:
Բայց ոչ, Հիմա ալ չէք սխալիք:

Ասիկա ձեր առջեւ կը մնայ անշարժ, և
ամէն օր կը մեծնայ ու կը բարձրուի աւելի
պայծառ լուսով մը. անոր շարժը կը դառ-
նաք մտածումով, և ամէն նոր կերպարանք
որ անիկա ձեզ կը ներկայացընէ, ձեր մէջ
կ'արթնցընէ և կ'անցընէ սիրոյ ու Հեաց-
ման առաջին զգացումը որ իր արտադրու-
թիւններուն և արդիւնաբերութիւններուն մէջ
կը նմանի այն զգացումին, զոր մարդ կ'առ-
մը Համար կը զգայ, քսան տարեկան հա-
սակին մէջ: Պիտի ուզէք զայն զգալու
պահել և կը յայտնէք զայն առաջին բա-
րեկամին որ կը գտնէք ճամբու վրայ: Զեր
գտնէք առանձնութեան մէջ փայլալայելու և
միեւնոյն ժամանակ զայն յայրենական աշ-
խարհի մէջ կրելու երկու պէտքն ալ կը զգաք:
պէտք մը կը զգաք յուզուելու, առաքանե-
լու, խմբովին վայելու ուժերուն լիութիւնը
որ ձեր մէջ կը վերածնին, կարեկցութեամբ
լի բարեացակամութեան զգացում՝ մը բարձր
ձեր նմանութեան նկատմամբ որ չեն կրեր
իրենց հոգիին մէջ այլ Հարստութիւնը,
կեանքի նոր սեր մը որ ձեզ Համար վերա-
սին կը սիրսի խոստումներով ի, և զործի
սկսելու անՀամբեր եղանկ մը, որուն դեմ
կը մարտի Հզօր բաղձաւքը երկարելու հա-
մար ուրախութեան և ապատութեան այնքան
սիրտելի այլ վիճակը, ուր նախապէս կը
վայելէ մտաւորական աշխատութեան Հրք-
նուանքը, որոնք զեռ չեն խորտակուած յոգ-
նութենէ, և ոչ ալ խանդաւուած ո՛ր և
անփտահուճութենէ և կամ ո՛ր և է յուսախա-
բութենէ:

* Էս. Յէ Ասիկա զբութիւնն է զոր թարգ-
մանած է Փատուայի մեր ուսանողներէն Պ. Ի.
Պաղարեան: